

ЧАРЫШ - ЧЕДИИШКИНИН БЫРАЗЫ, КИЖИЗИДИКЧИ КҮШ

1983
апрель

Ажылчы чоннарның идепкейин көдүрери, сагылга-чурумну быжыглаары — чугула сорулга

БИРГИ КВАРТАЛДА МУРНААННАР

«Тыва даг-дугу» комбинат, «Наа-Хем» хөмүр-даш разрез, «Тыва кобальт» комбинат, Шагаан-Архыгның сармаг заводу, Кызылдың эт-сөөк далганы бүүдүр заводу, «Туугу кесектери» комбинат, Кызылдың эт комбинаты, Устүү-Енисейниң балык заводу, Кызылдың туулубу заводу, «Тыва туугу материалдар» каттыжышыкчы, Тес-Хемниң ыяш амыл-агыны болгаш өске-даа коллективтер.

Эт садарына — «Мек-Тей», «Тинилеге», «Шамбалы» совхозтар, Кызылдың куш фабрикасы, «Бурунгаар», «Кызыл туу», «Наа-Хем» «Ленинчи орун», ССРЗ-ниң 50 чылы аттыг, «Шенилиг», «Мурнакчы» совхозтар.

Сүт садарына — ССРЗ-ниң 50 чылы аттыг, «Хадың», «Саян», Жданов аттыг, «Мурнакчы», «Дөң-Терезин» совхозтар.

Бөгүн «Социалисттик чарыш экранында»:

Бөгүнгү «Социалисттик чарыш экранында» күш-ажылдың болгаш бүүдүрүлгенин сагылга-чурумунуң айтырылганын турсааткан. Чарыш болгаш сагылга-чурум («Чаа орун» совхозтан чүүл) ● Мебель фабрикасыдан рейд ● Чарыш хроникасы ● Чагаалар ● Мурнааннар, хомудааннар ● Тыва биле Хакасияның чарыжының түңнели, республиканың үлгүлүү болгаш нөдөз амыл-агыны бирги кварталда (1-ти арында).

Чарыш ХРОНИКАСЫ

ДАГДЫНЫКЧЫ ДУЗАЛААН

Сарыг-Септе районун амыдырал хандырылга бүүдүрүгө эргелдирген коллектив бирги кварталда чонга 40700 рубльдин ачы-дузанын чедирер планын ботландырып, ону 1024 хуу күүсеткен. Бүүдүрүлгенин планын оонаалдарын ой-шарана күүседиринге чуртакчылыг черлерде тургускан чондан чагыларын хүлөп алып комплекстиг пункттар эвээш эвээ үлүү кирип турар.

Кок-Хаак суурда комплексстиг хүлөп алышкын пункттар эргелдирген Светлана Поленин эркен айда 719 рубльдин ачы-дузанын чедирер планын ботландырып, ону 939 рубль чедирер, районда ындагы пункттар арасында социалисттик чарышты баштап турар. Бүрүн-Аксинда Вера Михайлова, Кундустугда Нина Жирова эргелдирген пункттар база эки көргүзүлгө болган.

Районун амыдырал хандырылга бүүдүрүгө эргелдирген дааранылга негизин ачылы эки. Дааранышчылар бирги кварталдын планын оонаалдарын чедирерин күүсеткенер. Куш-ажылдың хондуну Екатерина Александровна Золотухина үк коллективте ам 24 чылымн пүүрүлде амылган турар. Ол — чурлакчы дагыныкчы. Екатерина Александровна анык эш-оорунге амылгыны байлап арга-дурууга күүсөлдү биле дагыныкчы берип чурор.

Аныктар — комсомол эге организациянын секретары, хеп быжыкчы Рита Дакар, мастер Людмила Алимова оларын күүсеткен амылгы чапып амыкчалар үнелээрлер.

В. КАРА-САЛ.

ЧУРУКТА: анык мастер Л. Алимова дагыныкчы Е. А. Золотухина биле сүмелешип турар.

Авторун фотоу.

ТЕХНИКА БЕЛЕН

«Ак-Туруг» совхозун машина-трактор мастерскаянын коллективини Союз Тываның 40 чылы болуу оюнга уткунтук социалисттик чарышта кырыктып турар. Чакы хову амылгыны ботландырып олар белки теск биле чурдук келген. Ында техника советтеги доостуу. «ДТ-75» маркалыг 12 тракторлар бүүрүлгө эргелдирген болган ыча санын «Беларусь» чакы хову амылгыныне үнелерге белен.

Техниканы ой-шарана шынарыг септер дөш социалисттик чарыштын түңнелинде моторист С. Саган-оол, дарган И. Хирбаа олар мурунку оодугура үнүп, өскөсөргө үнелерин көргөсчү.

Ак-Туругулар бо чакы хову амылгыныне деминг үсер.

Л. БУРГУ.

ШАЛЫЧЫЛАР ОДУРУУНДА

№ 48 туугу эргелдирген М. В. Сафронованың удуруганын комсомолчу аныктар бригаада чыл эгезинде тура кууженишкенин амылдаан. Шенерлекчи кыстар бирги кварталдын туугу-монтаж амылгынын планын чедирерин күүсеткен.

Любовь Ооржак, Наталья Донгак, Належда Параннича на ай санын планын доктаамал 10—20 хуу ажык күүселин, социалисттик чарыштын тынчтыкылар болуп турарлар.

Д. САЛЧАН.

ЧАРЫШ БОЛГАШ САГЫЛГА-ЧУРУМ

Бистик совхоз эркен чылым курунган амылгыны продукттарын садарынын планын дагаларын чедирерин күүсеткен. ССРЗ райкомунун, райкукомун, ВЛКСМ, профсоюз райкомнарын совхозтар арасында шилчир Кызыл туугу, бирги чергенин дипломун чаалап алган. Продукция садарын 1981 чылда деңгээлге көтүрүлгөн. Совхоз эркен чылым 37 муу рубль орудалыг болган. Бо чылым бирги кварталда чамдык эки көргүзүлгө чедир чедип ап, амылгыны курунган сүт садар планын 100 хуу күүсеткен.

Чугула кампааны — кыштак-лаанын организацияг эртин, хон оонаалыкны адыкталган. Чаш тоду чидарыг чонка камгалап адырыгга түтүн кирип турар мурунчалар көвүдөн. № 4 бригадала хойжулар Ч. Демир-оол — 100, М. Бад — 90, С. Саган — 90, № 1 бригадала Э. Дүңчү — 97, Х. Очу-хөө — 97 хураганын төтүрү чүс хойга оонаштыр менди камгалап алган.

Совхозтун бүгү адыралы бот-оруда чарыктаже шилчээп. Бо чаа артыгын ужу-дузанын амыл-ишч бүүрүлгө тавыларлар, үр-түңнелин бедилер, бригадала, ферма бүүрүлгө харысалагы, амыл-агыны чорукту күш, адыралы — чик эвээ амыл. Анык-агыны озу сорууга чедирерин шилчирерлеринге шилчириткан чедирер — дөштик социалисттик чарыш дузалат турар. Оон негелдерин амыл-ишч бүүрүлгө чедир тавыларын, чарыштын дөштик чорударын хем чедирер ап, моральдык болгаш материалдык шаңгал-мак-таалды амылгыны планын дагалдарын чедирерин күүсөлдүрүгө идиген берип турар.

Бо бүгүгө чүтүл-даа мурунда организацияг чорук негелтирер. Парком, профсоюз комитетти, дирекция социалист-

тик чарышты организациярын өзү барындаалайын, оон негелдерин амылдан кылдыра, кижиз бурзулгө бедик бүүдүрүлгө, чогуур түңнелдерин амылдан турарын чедип алырыны оон улаштырган. Ылаңгыч улаштыг бүүрүлгө быжык сагылга-чуруму, организацияг, бедик харысалагы чорукту тургузарыны улаштыг чүүдөр мида көрүлгөн.

СРКП ТК-нын ноябрь (1982 ч.) пленумунун шилчирер-биле тавышкан, совхозтун күш-ажылчы коллективтерин күш-ажылдык сагылга-чуруму, курум-чуруму быжыклар талазы-биле хемчеглерин амылдан кылган. Куш-ажылдын бүүдүрүлгенин сагылга-чурумун быжыклар, калдар-биле амылды күштелдер, техниканы амылдан чорукту чогуур деңгээлге тургузар дугайында адыралыгын коммунисттерин амыл хурамыга бо чылымн эгезинде чылаалык, ол хураалыг хүлөп алган шилчирерин күүсөлдүрүгө организацияп турар.

Ол ышкан Кустанай областа Федоров районун «Коммунизм» орун» колхозун организациянын СРКП ТК-нын май (1982 ч.) пленумунун шилчирерин күүсөлдүрүгө талазы-биле амыл-ишч дугайында доктаамал болган СРКП Тыва обкомунун боторупун «Республиканын чалбын» совхозта паркомун амылгыны дугайында доктаамал күүсөлдүрүгө талазы-биле сорууга чамдык чонга чаа совхозтун коммунисттеринин ният хурамыга чылаалык.

Улаштыг бүүрүлгө сагылга-чуруму быжыкларын паркомун салдарын коммунисттерин дөштик чорукту ботландырып келген. Совхозта 60 коммунист 75 хууу материалдык чаалаг негизин бүүдүрүлгө шүүт дөт амылдан турар. Олар шүүт доктаамал болган түр партиянын докта-

ШЫНГЫ КОНТРОЛЬДААШ

Бистик дааранылга фабриканын коллективни күш-ажылдык бүүдүрүлгенин сагылга-чурумун, быжыклар чедир, амыл-агыны эвээ чорук-биле демиселди күштелдер талазы-биле нишчатылган эгелдирерин бирээп болган.

Улаштуң амылгы келерин, амыл доозарын, амыл шын чон амылдан турарын шынтыг контролда алган. Ону тускай комиссия хүн бүүрүлгө, нандыг-бир хажыдышкын болу бээр болза, доп-доран сайгарын, чылаалыг алырдып, ыныг чоруктарын ботландырып хемчеглерин ап турар.

Оон мурунда амылдан оонаалар, эрте чорук, мыдымдыг чылаалык-биле шолдөз дөшөр чоруктар кайы хой турган болза, ам ол шүүт хайтарган. Эркен март айла бүүгү фабрикага бир кижиз чыгыс хүнүн амыл шаты үскен. Ону база-ла күрт эртербирээп, сайгарып, хемчөөп алган.

Бистик № 1, 3 бригадалар чамдык ай шүүшүрүлгө системасы-биле амылдан турар. Март амыл бүүдүрүлгө планын 90 хуу күүсеткен биле. План сагылга-чурумун, чалгаш-шүүшөр чоруктан эвээ, а өске чылаалыг күүсетинейи барган. Оон мурунда бригадаларымыс эр улаштуң соруучаларын, чорук-

Чагаалардан

гап халтарын дааран турган болза, март чаа хевирини парик продукттарыны шилчидис. Ону бүүдүрерин шилчидирин, амыл-ишч чарыштын шүүдэл киреринге чорук болгаш. Ыччангаш бер-гедешкинер турду. Ам бо апрель айда, январь-февральда дөт, эркен чылда дөт, планын дагалдарын чедир болгаш ажык күүсөлдүрүгө бүүрүлгө, шүүдүгү амылдан турар биле.

Л. ДАРТАН-ООЛ.

Кызылдың дааранылга фабрикасынын № 3 бригадалынын мастери.

ХАНДЫРЫЛГА ЭКИ ТУРДУ

«Коммунизм» орун» совхозтун Бора-Шай бригадалында 13 кодан шөр мал, 2 кодан чыгыс, 1 кодан сардык бар. Ында 20 ажык малчы, 3 туугай эртениттер амылдан турар.

Алаң чылдарла Бора-Шайнын Арыг-Бажи суурга Ил-пичинг лампачылары быжык санын чылаалып турарын кым-да билер. Ыччан алаңа эше школа, кымыл-бууш, биолотеза, өмелте пункттуу, магата, чунар-байжы, хары-даа радиомачылыг тову, турум кино эвээ чүгү турбап дөшөр. Ол чылдарда Арыг-Бажи суурунч кы-

зыл-булуунга дымтаылга келээрин малчыларга концерттерин үлдүрү турган.

Ам байдал кандыгы? Култура, амыдырал хандырылганын албан черлерин хандырып. Улгелерин ирек хангазы урелин, бустун эгелдир, оон дерит-хемчеглерин татчелеттиген. «Елочка» деп ирек сөөр машина алаңа төнгөн. Бора-Шайнын Арыг-Бажи суурга туттунган школа, кымыл-бууш, чуртталга бажыныры үрелген, соңгалары, шалалары чон, мад девээлөр чөр болган.

Бо бүгүгө тууганыга күрүсөлдү хой түнүгү амыл-ишч чарыктыгына. Совхозтун дирекциясы, парком, нөдөз «Совет күүсөмү боашыг» районун чамдык хандырылганын организациялары: райпо, райондук кижиз өнөрчөс, култура киддан бригадала төвүлде үрелин турар черлеринге кичээлгенин салбаан.

Малчыларга эргежон чугула нөдөз магатамын, эменесте пункттуун дүжүрөөн болза, оларын далган, үс аймак, өске-даа чугула барлаптар-биле бригадала төвүлде хандырын болуп турган. Ында ам чыгыс автолавка малчыларын айда бир улаа нешип турар.

Малчылар хандырылганын байдалды адырыг арга-ишч дөшөр үс келбөөн бе?

К. ХОВАЛЫГ.

ХӨЙ КҮШТҮ, ҮЕ-ШАКТЫ КАМНАП АП БОЛУР

Рейд

Кызылдың мебель фабрикасы күш-ажылдык бүүдүрүлгенин сагылга-чурумун быжыклар дөш демиселди багыт эвээ чоруду турарын ол коллективне хыналда кылып турган рейд келжигинери көргөсчү. Ыччан (апрель 7-де) амыл шатында оонаал келген чыгыс-даа кижиз чон болган. Черде ындаг бе дөш дугайында вахтерин соңугура оонаал иээр уластар барын ол чамдык.

Коллектив келжигинери амылгыны тургузарын ээсчеген. Ыччан тус-тус чедирер келжиз, чамдык амылгыны, бригадалар-биле чугулаалык тавылар. Ноябрь Пленумунун коллективне күш-ажылдык сагылга-чурумун ажыклар, амыл шаты уаер, арыгалаар кижизил-биле

күштелдер дугайында хураалга чылаалык соода, бо талазы-биле байдал эвээ экинчи бергени оларын хажыдырылган биле алдыныс. Станочниктер бригадалын Хеймер-оол Сат удурут турар. Ол бригадала чеди кижиз бар. Ыччан оларын үжү болотелерин турар болган. Эске бригадаларга херек материалдарын олар белеткен берип турар болганда, ол бригадала ышч материалдар-биле үзүлгө чок хандырылган турар ужуруг. Ындагы турбуже, мида хандырылга болган. Ам 25, 40, 50 миллиметр хемчээлдиг брус ышчтар шүүт чок. Ындаг хемчээлдиг материаллар удурут алып дөш кылым бустарын чугуладыр дилдирин, хаарыгалаар ужулга таварыш турар. Байдал ындагы турда, камналга дугайында кандыг чугаа турар деп. Оон

ымай хирээнд-чонгу-биле тургып турган кымыл-плита материалдарын шымыр кончук куду. Ону эки пресстез, эвээ, Ишти хос. Чамдыктары бустун, чирин калган келдирер. Шап ыччан брактатылган материалдар мида оонаалык берген чыдар. Оларын таарыг бээр хирээп оон алгаш, амылган турар.

Шенерлекчи — бүүдүрүлгө бригадалында херөөжүлөр амылдан турар. Ында күш-ажылдык хончуларын, бүүдүрүлгенин мурунчалары бар. Оларын дугайында чугулаалык турар, бригадала келжигинери-нин хүнүн-не күүсөлдү турар берге амылгыны дугайы ышчтааып барбас деп доктаан биле. Ол чугула айтырыг. Фабрикада биче механикалык шилчирер албайн турар. Херөөжүл амылгыныр эргелдирген материалдарын тергегиле чүүдүрү алгаш оон амылдар черинге чедип алып дөш негизин шала-ны өрт сөөртүр. Шүүт демнежип турган. 170—200 килограмм чыктуу үлдүр сөөртүп алып дөш хой күжүгү үлдүрүгүс болду. (Чурукта). Бир хүлде 17—20 хирейи «рейств» кылар. Ол дөшгө, ылаңгыч херөөжүл улаула, кончук-ла берге. Алаа лебедка тургускан, оон дулазы-биле ол амылды кылар дөш дугайында чугаа хой улаа болза-даа, түңнел чок артыган.

Бүүдүрүлгенин амылдар чери кыжып соок, оон кадында мида шилчирер эки амылдан чылаалык

арыг агаар эвээп болуп турар.

Рейд келжигинери хыналданы дүш үсүлде база чоруктап. Ыччан амылдан кылда эрте чорбаан, кым-да оонаал келбөөн. Амылгынын амыл-ишч кижиз амылдан экиденгем чедирер амылдар черлеринге чедирер. Оон мурунда алаа буфет турган. Ам ону алаа калган. Бо база ырак бажынылар амылгыныр таарыкка чон байдалга тургузуп турар. Фабрикага хары-даа — бичежон столовая амылдан ап болуру. Чүгө дөшгө, мида дөрт организация бар. Оларын удурутулары арасында дугурут турган. Амылгынырга столовая амылдан бээр болза, үнелит хой үе-шакты камнап амылдар ийик. Ыччан күш-ажылдык сагылга-чуруму улам экижир, кижилер алаа чайгарла-ла чачыгы бээрлер.

Нияти-биле мебель фабрикасы бирги кварталда багыт эвээ амылдан. Коллектив 166 муу рубльдин продукцияны сайгарат планын 100% хуу күүсеткен. Ол-ла үеде 168 муу рубльдин баранын продукцияны бүүдүрү турган, оон 174 муу рубльге ботландырган. Ону күүсөлдүрүгө социалисттик чарыш улагу ролюг болган чугаа-жок.

Фабрикада социалисттик чарыштын оонаалы талазы чүд? Оон негелдери күш-ажылдык сагылга-чуруму улам быжыкларын, бар арга-курлавыларын амылдан,

күш-ажылдык бүүдүрүлгө, шымыр бедилеринге, шилчеге камналыгы болуруче, кижизилгелер амылгыны дөштик бедилеринге улаштыган. Чедир арылган калбарган социалисттик чарыштын ай квартал сагылга-чурумун, оон мурунчаларын илердирде, үсүлде чүүдүлгөн барындаалар. Бригадаларын бүүдүрүлгө чоруктан эвээ, а өске чылаалыг күүсетинейи барган. Оон мурунда бригадаларымыс эр улаштуң соруучаларын, чорук-

Фабрикада он коммунист бар. Бүүдүрүлгенин харысалагыч улаштыгында оларын быжыклар, ыччангаш олардан негелде улагу.

Т. Н. Манова удуруткан чымчак мебель бүүдүрер бригадала, Г. И. Рахмановтун удуруткан эшээр пехтин коллективни — бүүдүрүлгенин мурунчалары. Эркен бирги кварталдын түңнели-биле база ол адыгга төлөтүг болган.

Кандыг-даа амылга быжык, амылгыны сагылга-чурум херек. Күш-ажылдык сагылга-чуруму кайда быжык болду, амыл-херек мида бүүдүрү, бүүдүрүлгө көргүзү бедик болуру дөштин кижиз бүүдүрүлгө. Ноябрь Пленумун соода ният бүүдүрүгө хураалыг, пехке-даа ол дугайында чугула болган, ол талазы-биле чөтүг саналдар кирген. Ыччангаш күш-ажылдык быжык сагылга-чур-

уму дөш демиселди бүүдүрүлгенин планын оонаалдарын күүсөлдүрүгө калган көрүп турар биле. — деп, Г. И. Рахманов чугулааш, уламчылар: — Моон мурунда чамдык бедилерге, сагылга-чурум бисте эвээ экинжон, прогуг, амылдан оонаал чорук көзүлдүр-ле кызырылган.

В. А. Колпозов удуруткан профпактика човуаси прогугулар, арагаже сулдугу кижилер-биле кижизилгелер амылгыны чорудуп, олар-биле бедилерлерин турар. Ол хемчегер соода он түңнел дүрбөс болза, эш хуу судугула көөр, эш-өөртүнү суду дөштин, алаа соун берген болганда ону быжык турар алаар. В. И. Казанцев, В. А. Корниенко, В. А. Семёнов оларын күш-ажылгына, хүлээлгенин херөөжө хамаларыга чон чоруп калы амылдан турар эш-өөрү кичээлгө чон артырбаан. Бригадаларыга сагылдырып, частырын эдил алырын сүмелд-даа турган. Оон түңнел үлдүрбөс, фабриканы эш хуу судугуларын киртерген ол, коллективти суду күш-ажылдык сагылга-чурумун хажыдып турган, арага ижеринге сулдугу үсүлде эштерге хамаларыштыр чөтүг түңнелди үлдүрер чугаажон. Чазаныкчи-станочниктер бригадалынын бригадирин В. К. Турбиния база арагаже сулдугу, амыл шаты үзүп турганы дөш сайгарып көөрү-биле эш хуу судуга кижирген, Са-

Рейд бригадалынын келжигинери: А. ЗАКРЕНКО. Кызылдың мебель фабрикасында улашчу контроль болууну келжигини. Ш. ДОРЖУ, В. КУУЛАР «Шыныч» корп.

Д. САЛЧАН.

БИРГИ КВАРТАЛДА ХОЖУДААННАР

«Наа-Хем» хөмүр-даш разрезинин Чадаана участогу, Чадаананын сармаг болгаш хлеб заводдары, Бай-Хактыг, Тураннын хлеб заводдары, Кызылдың алгы заводу, Кызыл-Мажалыктын туулубу заводу.

Эт садарына — Моңгун-Тайга, Тожу районнарын совхозтары, «Тэзли», «Бай-Тал», «Наа-Хем» совхозтар.

Сүт садарына — «Тэзли», «Хемчин», «Вен», «Енисей», «Тере-Хөл» совхозтар.

[illegible]

Көдзәнің чурттакчылары-
га амыдыралдың ачы-дуазасын

париньң дыка хөй совхозта-
рында комплекстиг хүлээп

II. КАНЗАЙ.

«ЧЕТТИРДИМ»

га улуг дузаы кыдып кел-
ген. Маңа шаанда
ажыдап турган эмчилер-
ге турсакта кылдыр
санэпидстанцияныц ажы-
дагызы Джеймс Окото оо-
дарымын бирээни Курбан-
осман Киселев кылдыр адаш-
тып, Тереза Ойунигн сөзү-
биле алгыр, орус эмчилерге
канды-даа үедө чалап ай бо-
лур. Мээң эмилерге ажыдап
келген үемиш тургузган
аарып кижиге дуза чедирген.
Дед дежурныйга тышып сою-
да болганыга тышып келген-
де беш, ылавай барган
чалгыс-да, тааварыга чок.
Бидик мергежи болган ки-
жизат совет даш чуртка-
чылар өөрүп четтириш-
кенин совет эмчилерге ыре-
дип турар. «Кадик камгала-
ынын талазы-биге кыды
ажыдакыгыны калбартыш
чугулаан турар беш» — деп,
Кисия мокунуң кыдык камгала-
кыд калдыжанын эргелекчи
Мартин Кайо демдеген турар.
— Совет Эмиледиян дузаы-
ныц ачымизда бастып эмиле-
тэвис Кенияда эң дээрэ эм-
чилердиниң бирозин болган.
Чугале четтирдим дивейи,
ооң-беле черелештир совет
эмчилерге кейий-жилер мого-
йып турулар .

В. ДРОЖЖИН.
СЭТА-ныц корр.

УССР, Чехословакияның капыч фарфор үлетпүрүнүч бироззи. Ооң будүрген кыжып, алдаржаан. Ооң будүрларын Совет Эиндели эи-и. Адырның ол кол будүрүгак, ажыг вагон шити фарфор. Чехословакия Социалистигпүрүнүч будүрүгелеринин фарфор саваларының ниити акпа ажып турар.

ЧУУРУКА: заводтун че
ЧТК-СЭТА-и

Никарагуадан холуң ырат!

РЕВОЛЮЦИЯНЫ БАЗЫП ШЫДАВАСТАР

дар-беле харызаалаг тургашын ол хөдөөлөнчилээр бидинген. Каттышкан Штаттар Гренадага агрессияны белегнен турарын болгант 1981-чылдан бээр ол чуртка удун маманайлын чорудун турарын америян «Тайм» журнал хөрөлсөн билгел.

Гренада байж тур болгант ужуруудан Рейган ааа удун агрессия кылбас кылдыр дамдык килжээр болдун турар. Америк президентге Гренаданын бойдус куралвардырлар керек чок, харын ол «Бриж» үзегер-чигекти — бүтүнчүт имперализмга куралвардырларден хамаарыла чокка болдунун экономикализм канчаа тургузуп ап бада болунга өнүктүрүн бодунун күзөниин биле шиллп ап болурунун үлөсегин кургузун турарынмын чигээс Рейганга көздөлдөн турар. Ол-да чылдаганын биле АКШ Никаргуанын иштин хөрөктөрүн база холгаарлап турар.

Хамаарышпас чорукча билдип чүткүлдү АКШ базарын болаар, мичалда-даа ол пучкенинчилсинери чүт-даа болбас. Ол казы деңисээрде бөлшерге корабил-даа, үш чүс самолёт-даа АКШ-ка дуулаа. Вас. Бичвалзевек Гренаданын экиртилерин пий чүс мил-

ке бет дээр-ле беш шериг
 көб-блээн, олзрын аразы-
 ла Фолькхед ордуцартга мө-
 нс-нэжээнхитиге кэрхлү тур-
 ган англи «Ийнисбэд» дээр
 крэйсерин чоруп турары ол-
 шуртун аймьз чок чоругаат
 шүүт кижаймышкын болуп
 турарын демдөлгөейн барьш
 болбас.

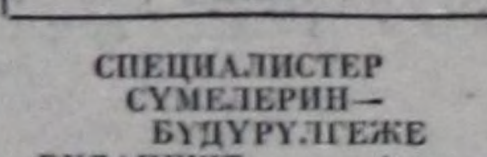
РЕНУИК РӨҮЗ. Каттыгсай-
 удусту шиммээшнэгийн чий-
 гийе секретары (Сент-Висент
 болгаш Греналдны): «Нилар-
 гага удур агрессия — Кариб-
 бассейнийг удустарынын чок

рудун турары социал чептүктүүгүрү дөшө демисеңе уады угулган база бир көм-бүрүзүгү үзүлгөндүн-дир. Ол агрессия империалисттик дембөлүк рөзкинчилер демдеткери, кресил болган.

Кызыгаарга консалд чок месалдегилкишерил, Голдурустын девисеңде бады залатынган дөш-бөчөлүгү кызыгааргы дөшө бау-бурттурары, президент Грегалинчы түзүтүрү турары кайгы-дошкун кыжындыккыналар, АКШ-тын айыл чок чорутуна кыжындыккыналар «Никаргуадал болган Грегалин болун турары» дөш-бөчөлүктөрүн оол тоолта ча бүрүзүлүн турганга — оол да бүгүнгү ол ийн чурттуу чакырткы шылаккышкыныч болгон түтүтүшкүчтөр сөздө-биде уткан. Ийналган бөшү Никаргуагынч чөш бөчөсүн колта туткун, агрессия удуру, халлактарынч хөдөлгөндөкчилерин боттары чөш чөшөндө үлгө алыздык дөш демисеңи турар мындыгы тедө ол чөш бистин организапациянын чөшөккө дөшөчөсүнө кордал болур.

Агрессияны бүрүш шылаккы болгон бо кавы девисеңге тайбынчын политиканы чөшкүлдүн чок чорутуна

Сандиновун оолдар, кыстары ол салыш чок империя-
листик угулдушшинын ол
тур шаап шыдаар дээрини
бузурелживети алгерйепен
Никарагуалын революцияш
империялистик холгаарлааш
кып чокка холжун шыдаар
аргалы болзун даш дашта
хемтегелерни алмырине Карл
бассейнини журтарынын бу
гу чакактарын кыгыртын тур
рап бис.

директору Ласло Будавар
СЭТА-ның корреспонденти

биле жуурашкан, чугаан. Оларын шынарым бо-
рунга шыным негесди
журу, соңун чыгарган ан-
дуну кызыл кызыл
күп-ажылы органи-
стаарын эңне шынымын
де көрүңе сорул кыргын.

ымдын турар. Оң төзө-
лели Москваны «Гипром-
институту турускан, дерн-
херескелди «Ал ражакы-
н» Ленинградта «Элек-
троснадан» болган Совет
Эмгектин өскө-дө завод-
рымдан кзын турар. Авто-
болу берген. Оз кыжылар
анда буттарың чөстү ша-
ктары эрттирип, көт-хис-
терин болган ногааларын өс-
түрүп, кызыл чөккөстөрү
тарып туруураар.

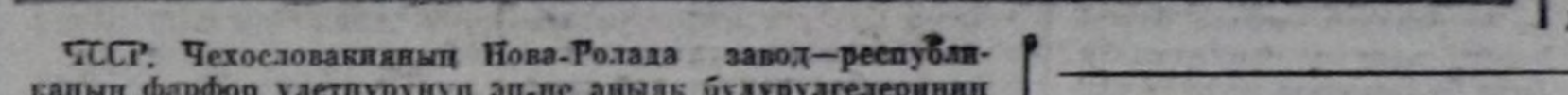
Олар нинтип-биле 60 муң
гектар жери терип баазаыра-
дары кидиң дүдүк чөрип ту-
рар. Чурттуң бүгү-баста-
рында кзын чажар кутура-
тары тарып эжелген. Мурнуу
Моравиянын нингафот. Орто-
ны Чехиянын эмес. Шыде-
рыде, Владава болгон. Бул

орт техниктиг дузазы.биле

ының ачызында бойдустуң
ечектелген булуцтугаштары

ПРАГА. Чехословакиянын
поддерживде часкы кову ажил-

... (СЭТА).

бирозон. Оюу бүдүргөн кымылгалары бүгү делегейге сурак-
жып, алдаркажат. Оюу бүдүргөн шаажаң болгаш шина сава-
ларын Совет Эинделн эң-не хый-биле садхп ап турар.
Адырныч оа кол бүдүргэниден чыл бүрүле СССР-ге 100
ажык вагон шини фарфор сава аймаа кээп турар. мычарга
Чехословакия Социалистиг Республиканы фарфор үлөт-
пүрүчү бүдүргэлеринин Совет Эинделенин салдымга
фарфор савадарынын шини ортээ чыада 100 миллион крон
акна ажып турар.

ЧУРУКТА: заводтун чехтеринин бирээзинде.
ЧТК—СЭТА-ны фотохроникасы.

КОЛОМБОВ (СЗТА) Иванъ

дээр оралдажмышчныарын
Вашингтон хүдэвийн турар
дээрин Гунасекара айтмап.
Хаттышкан Штаттар чаа ше-
гис баазаларын тургузуу, ол
баазаларын эд улуу болуу
Диего-Гарсия ортудукта баа-
зын АКСШ сайзырангайжы-
мын турар, «дүрген хөдөсир
хүстери» быжылал, оларын
башинар төп командалын
(СЕНТКОМ-ну) тургунап.

Шри-Ланкалик коммуни-
стери АКСШ-тың ол хөдөсир-
чинери бодуун чуртуга
болган ол девисхерин
турттарыга дорт аймыл кы-
лар кэрүт турар. Чуртуд
айбыгта инан бүгү-ле күш-
херин америк имперализм-
ын чымэнишининериге
дүр демиселча сыйры кы-
жылары ол кыйыргинаар
ден, Гунасекара медегалэн.

ДЭЭШ Е Л

ден санап турары шуут эл-
дентиг.

АКШ болгаш НАТО-нун гүн аштырбас күш эвес деп деп санап турары шуут эл

берг билеткелдеринге уаур айбандың митингилери, чысаалдары Европага, Америкага, өске-даа динтерге эртийин аар хүн барык чок. Ол шимчээшкннге муң-муң кижилер иржиң турар. Тайбың дөм шимчээшкнн улам күжениш-ининг болу берген, ооң оду-уларынчө хөй-хөй кижилер албаа-биле кириң турар.

Дайынга удур шийтээшкнн-
нн база бпр ылгалдыг та-
азы — политика талазы-биде
оң калбарын чаттылганы,
албак социал бааза-биле оң
ыйжылганганы. Назы-хар та.

Тайбың дээш массалыг
инимчээшкнни үе шавар ба.
на кошкарар, ону совет утла-
рышкыга удур болдуурар
дээш, чөпсөгдөннншкнни эң-
дере бүдүрeri дээш АКШ би-
ре СССР-ниң еден харымсал-
аарында дутайында меге те-
ристериң Барыын чүктүң по-

Амгы Байдалдың онзатай
ылғам болза, дегелегъ поэзия-
сының кол айтырын —
айып болғаш тайыңд дугай.
Айтырғын калпарза
диаттир-эрдемд хой-шын
иерин дещип-леш, харып-лаз
кики терелетениң моон
онзатгы салым-чолу ха-
даркер. Ал айтыры киш.
иерин амьдырал-турутатга.
ы-биле холбошкан, ыңчан-
иш термоядролугъ үскүле-
нишкениң бөлүрүс, кики
терелетениң мурутла тур
айтырыларны шийтир-
эринге дайын чепсоз ажы-
аваз дөш чопчуң калбак
аласса туруку турар. Угер-
оо «карамы эль» болурун
ым-лаа күзевес. Харысала
коо политиктиң авантюри-
стерин уркуу-биле ракета-
дролугъ даһияның олунга
ылва бэрин олар күзевес.

аг-аг-аг, аг-аг-аг, аг-аг-аг бодуу-
лери болгож човуу согдас,
эсэктэри аг-аг-аг, аг-аг-аг
шам-чудасгери, хэрөөн-
сэр болж аг-аг-аг, аг-аг-аг,
аг-аг-аг үзэ-болдасгери бо-
лж политикти партизал-
м тээсэли ол каттш-
мдгн. Ягдуг дэйнм
оодорб дэж бүгү кижил-
сигилин ханзындан со-
уурдасг.

Тайвм дэж шимчээшк-
ли кижилчилерн шала
хилэ дэустари бэүгү дн
дэуым чүтүд проагдасм
оомча чок Эу-Биле сапал
урган. Ыгдасла-дла ол
салыкны-биле эсүл-лэ
орд, ои-он болж чүр-чү
кижил кижил кудүтжү
нүг эгелэн, ону «Моск-
вистин хошуун хэрээ», «Комму-
нистичин хогагдасм-ки-
жир» суг-суг дн оскан ол
арымдн шугаамы удаа-
араамы-биле үгүлзэн, Ол
ол-мөгүн чүдэни мөгүн

Вашингтондун проагандала-
чысы жана кайра лагерь, тай-
мала айым кайып тууш,
туугуру жаа керектерин тууш,
кесектегиликтеги болууру,
чысы уланган тодаргай са-
лаалары кымып кырып туу-
рун ууш чынарчы мас-
сам болуп туур.

Ядролук чекетики бир ду-
арында акылаарында чы-
мы тала-биле ойлалп, я-
дролук чекетики "кызылаар-
чы", "уузалдыкты" ажылаа-
чыны СССР-ниң буруу шаап
тууру билип хамык чыгуна
дескүзү-биле тайылбырып
тууру барымда. Ол чыгуу
додурутушкуну билбечте,
чыны ортанын, уш-дуурун чу-
дуруушкуну АКШ уламчы
лааышаап.

Космоска дайынып, хамык
чечекти болгаш нейтрон-

Тайбын дэшт шимхээшлэн огул туйтыш кэсөөш, бөөд өдмөншлэснэ кэсөөш эвэс. Ингээ, Инди-Индьатна америк герсистилян үүдэгидсирэн оюндар дэшт кабакш шимхээшлэн, АКШ бослаш оюнда чуртараа дайныа уушр шимхээшлэн-блэ чегелсчир пьетан чоюун маадар удуларыншкылы Валингтонгу аткаартаарычэ, дайнын союдарычэ алба-лан чуугаа чорук болуп тууар.

80 чылдарын эгэшинэ дайныа удуш күчүлүш шимхээшлэн, ылгалды талаарын, Бирөөд, чууи-блэ-даа өнөөр арга чоу ядролут дайнын дигрелэн аймалын ол туйтылан. Ядролут хапты бодурдас, ядролут үлүмү союдар дэшт бижыг шилтир дайныа удуш масалын хөдөлгөөшлэнсиринэ ол илгэ беришкисин күжү болуп берген. Имперализм ба-

коммунистердин чыңат улау-
аңымызды. Теңри Кассиди
бизин мынча дэст: «Шим-
эоштинан Совет Эдилети уя-
ан-буштан турар дээрине
бурут буздувес мен». Ядро-
ут чексети бузурени сон-
дур дэст турауи турар се-
атарлар Э. Кенедли болган
М. Хатфилд оларын «Москва-
ны эгетилери» дээрге кал-
лаа таарышпас. Чоктаа
аз эркин немесе сонунда-
лаа ядролук чексети бузу-
ени, соксадур дэст бурун-
инин американын. Мо-
жаа куткауи канкан дээрге
ерле болуумас. Президент
«ейганын ядролук страте-
гиян» мезушлар чок чо-
дук, ядролук дайыны «сүтү-
чт буруу» деп сапан, ядро-
ут чексестери бузурени
соксадурчы кыйгырат. 1980
мерик сейоктары (АКШ-
нын 50 миллион католиктери
турар толкөст турарлар)
коммунисттер аземдэталар»

турган оомалык дугдеринин ози
курбаачыке Совет Шалкы
кыгырыгы туур, химияты
сендигениликшича хазыр
терин ашкыла кылбаша,
лейтронут болганы бузур
сенди кырып, «МТ» ра
металлары таралдыр АКШ
редисети туур, моон
сенди алмарт, байлаз
сенди. Бузуу регион
ары болгаш динтерин курулу
сендик болгаш дауштык шен
тир базаларынан кесте зо
ла бузурарыне СССР кы
кырып туур, ол-ла уеб бу
зурлуктин булурун сенди
ла базаларын болгаш бы
кытала пунктларын АКШ
урутуу туур. Чуртун эд
грессин бузуктеринин ма
дыгы Калифорния шенгиз
тур монополияларынын кы
дыз эрге-агы болган Рей
алпын администрациянын
кыдыр АКШ-тын политика
нын дайызырак болуу тура
ны тогарганы биле база ка
тап тургускен.

Уран чүүлдүн кижилери

КОМПОЗИТОР АНДРЕЙ ПЕТРОВ

52 харлыг Ленинградчы Андрей Петров — бөгүнгү совет уран чүүлдүн эң-не аталдарыг база сурагы кижилери бирөөсү.

Ол угаанын болгаш эелден чараш кижини мээлүү келдерей. Назик хүлмээрүг, чугалажып турган кижини, ге бугурел база хүндүктел. Чуге чугалаары чечен, оюн-баштак, Бодалы чгге. Кижилерге чүгө акни күзөр.

Петров — хей-ниги ажал-дакчы: ол СССР-ниң Композиторлар союзундагы секретарь, Ленинградтың композиторлар организациязын чорбон чыл иштине уадурун келген. Олар дээр ача түгө улуг албай-дунаалдар эвес, композитор оларны бо-дунун хүлээгез — деп санап чоруур. Уран чүүлде оң нады ажалдап чоруур өөрүнчү ара-зылган ол шуут боду дорт кижини, дуалашкан кижилери хей: амырал-чутталга айтыртылар-даа шийт-пирейр, ший тургузарында даа дуалаар, ном азы парти-тура үндүреринге-даа кижилер бээр. Ол аныктарын үргүчү-детиң, чаа чүүл амыды-

ралга кижини дөш кызар. Оң берген сөзүн эелейин барганы, дугурушкан шагын-дан оозалдааны таварылга турбаан.

Андрей Петровтун чогаал-дыкчы ажылы хей талам. Оң төгү темалыг «Бирги Петр» операзы, «Делегейни чалаганы» баледи, «Пушкин» опера-баледи СССР-ниң хей-хей театрларында болгаш даштында үнү турар, оң симфония чогаалдары улуг дөш оркестрлер болгаш ди-рижерлар күсөдүш турар, а оң ырларында база кинога бизеоп музыкамыг амак кижилер дини хей.

— Кандыг-даа жапрга со-нуурган ажалдар-дыр мен, чүгө дээр оң чогаалчы негелде-дир. Бистин бо үеви-те музыка делегейи ханы ут-калыг музыкада, улусчу, джаз, рок-музыкада тургу-туур. Ыңчанган композиторларын азы-бүрү жанр-ларга тырттып турарын ужуу-даа мыла. Меню болза, симфония музыказы-биле мы азында улуг кызыгар чок. Мэни улуг чогаалдарыма ырлар хей: «Бирги Петр»

операда суг болза дыка хей арынарныг аттары мындаг-«Анастасияны ыры», «Сол-датын ыры», «Лефортуң ырыгажы», «Мартаның ырыгажы». Оң-биле кады ыр-ларга болгаш эстрада музы-казына симфония бижир-ниң дүрүмнени ажалдап тур-рар мен: симфония вариаци-ларын аргалары, соната хейирини кезектери.

Андрей Петров СССР-ниң Кургане шаңчалын ийн удаа алган, баштай чогуу-на хары ырлары дөш шаңчалган.

— Мен бодарымга, ыр дээр эң-не тода болгаш бодуун ажал-дыр. Ону ук-жапрын хогжүлдөдүн аң-гы-аңгы үе-чадалары бад-кап турар. «Совет ырын хааны» Александра Пахмута-валын ырларын үлдөдүн — бир яны, оңагай «пахмута-чу» аялга. Азы «Битлз» иң көрөз: оларнын чогуу-на хары эң-не анын аялгагы ырлары сурагана болгай.

Ыры аялгагы инструмента-лыг аялга кылдыр күсөдүш болуу болза, ол аялга «ырга» аялга болурун пылгалла-ын тутканы ол деп санап чо-

руур мен. Бир эвес сөз чо-та, ыры бодуң тускайлап чоруун чидиринтер болза, ол менэ долу үнелиг ыр-гер-чижа болбас.

Петров кинематографияда база канчаар-даа ажал хей ажалдап турар. Оң мыда бо-дун ырлары кончү мерген болгаш аргы. Оларнын аялга-лары чараш. Олар кижиге ба-ран болган. Олар боттары оңагай хейирлиг. Ыңчанган оларга дынакчылар, көрү-чүлөр ымак, чогуу-на хары ырылар болгаш, олар кино эк-ранында башкалганга, бот-тары тускайлап болуп, кон-перт эстрадада чангы-ланы бээр. А чамдыкта олар демги кинодан артыр чурт-тай-даа бээр.

— Дыка талантылыг хей кинорежиссерлар-биле ужу-рашканым мэн аас-кежим болур. Георгий Данелия, Эль-дар Разапов, Станислав Рос-токий олар-биле кады ажал-дап турар бис. Олар-биле ажалдаары тергич солун, олар дээр чүгө мергенлиги эки билдир, анаа ымак эвес, оон аңгыда боттары солун кижилер чүгө. Олар менэ

кинога-даа, театрга-даа музы-на бижиринте дыка дуза-лаан улус.

— Кижилерини эстетиктиг болгаш мээ-шнар кижини-дигезинге музыка уран чүүл-дүнүг салдыр кандыгыл?

— Уран чүүлдүн өске те-вирлери ымак, музыка угаан-бодал-даа, мээ-шнар-даа кижини дигезинге улуг салдырып, ымактыг сагыш-сеткиге дыка дөштинг. Ол кижиниң сагыш-сеткиги көдүрер, оң хамааты мээ-шнарларын сайыраарын-га дуалаар. «Интернационал-дын» азы Дмитрий Шостако-вичниң Чески симфониязы-ның музыкалыг кижини канчаар хей-аңт кижирини сактып көрүр. Ол симфо-нияны бүтээлестек Ленин-градтан аңгыда, өске-даа черлерге, хей-хей чурттага күсөдүш турган, ол демисе, эки турар совет кижилер-биле эң-сеткил каттыштырал-ганын сеткил-хөөнү ты-мылдырып турган болгай.

Ырга хамаарыштыр чуга-лаарга, оң демократчымы аялганың улусчу үлдөдүн-биле-даа, шулу-биле-даа холбаалыг. Бистин эки ыр-лары совет кижиниң үз-дө-бодалын кайгамчык шын бол-гаш тодагай көргүзү тур-рар.

Фарида ФАХМИ,
музыка талазы-биле критик,
(ПМА).

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

КУБОКТУ ЧААЛАП АЛГАН

Хостуг хүреш республикада спорттун эң массалыг хейирлениг бирөөсү. Чорбон беш чылдар бурунгаар Кы-зылга хостуг хүреш секция-амы ажалдап турар үеде ача каш-ла саныг сонуургалдыг оолдар хүрежип турган бол-за, ам чүгө Кызылда эвес, районнар төнтеринде, сов-хозтарда хей саныг разряд-чылар белеттеткенге, СССР-ниң спорт мастерлери база бар апарган. Оон-биле чер-гештир республика чергелиг хостуг хүреш маргыдаалары улаа-дараа эртин келгенин түңүлүш хостугуна-даа, көдөдүн-даа спортчуларын мергенлиг доктаамал бедир турар. «Урожай» эки тура спорт иштисиле-эң хей кижилерини спортчу кол-лектив. Ында көдө ажал-аңгы бугурулушун ажал-ишчилери, башкылар, эки-дөр дөш яны-бүрү мергенлиг кижилери хаара туттунал.

Эркен даштанга хүнерде Кызылдың «Херей» спорт залына «Урожай» спорт иш-тисилени хостуг хүрешке республика чемпионон ийн хут үнүгүчүлүк доозулган. Анаа Монгуш-Тайганың, Бай-Тайганың, Би-Хемниң бол-гаш Тожунуң мөгөдөрүндө аңгыда өске райондарын төлөөлери, 12 командадан 120 амак мөгөдөр киришкенер.

Эң чик денгизе респу-бликаның каш дакыр чемпи-ону, өвүр районун төлөөн, хостуг хүрешке СССР-ниң спорт мастери Сергей Алы-жы ужуражылгаларын ба-рык шунтузун чик ойнап ап турган, бирги черин бугу-редин-биле ээлген. Көдө ажал-аңгы техникүмүнү сүргүзү Оюн-Оол Алай-оол, Улуг-Хемден Иван Малик, оол олар ийги-үшкү чер-лерин тустуузда үлөшкөнөр. Дараазында 52 килограмм деңизиг мөгөдөрүн аразы-га Чөөн-Хемчинин спортчу-лары Мөөгө Куулар биле Сергей Кызыл-оол олар би-ри-ийги черлерин үлөшкөн-өр. Көдө ажал-аңгы тех-никүмүнү сүргүзүлү Макар Донуш-оол үшкү шаңчалдыг черин ээлээр аргалыг болган.

Улуг-Хемде Хайракан сууруң шолочылары болган аныктары боттарынын хост-тук үенин спорттук бо хей-иринге доктаамал эрттир турарлар. Ында ортумак шол-чанын онгу классчыны Херей Тулуш оон мурунда рес-публика масштабыг маргы-лааларга шоозун да чер а-байт турган. Бо улаада ол эки белетилдигин көргүзүп, ужуражылгаларын бугу-редин ойнап ал, 57 килограмм деңизиг мөгөдөрүн аразы-га шыгаларан СССР-ниң спорт мастери Владимир Мон-гун (Барыш-Хемчик), Алек-сандр Чылаан-оол олар бо улаада «Урожайны» чемпи-

онуну деп аттарга бичи-ле четкениер.

62 килограмм чедир деңиз-иг мөгөдөрүн хуренинч төнчүзү солун болган. Маала көдө ажал-аңгы техникү-мүнү сүргүзү, спорт мас-терини кандидаттар Анатолий Кара-Сал биле Барыш-Хем-чинен Василий Хураган оларын ужуражылгыны көрүчүлөр кончү кичөөгөй-лиг сонуурган көргөн. Маала удуражылгыныга сан та-лазы-биле ойнадыккан, В. Ху-раган ийги черин ээлген. Ушкүзүнде — Улуг-Хемден И. Чоктонов.

Бий-Хемде Ленин орден-ин «Кызыл тараачы» сохотун малчыны спорттук национ-ал хейирлери РСФСР-ниң спорт мастери Киров Хомшунуң огу Роберт Хомшук ийги шаңчалдыг черин ээлген, үшкүзүнде Байыр Оюн.

Барыш-Хемчинин Михаил Монгуш 74 килограмм чедир деңизиг мөгөдөрүн аразы-га чемпиононуну деп санаан.

ЧУРУКТАРДА: хүреш үе-зинде; «Урожайны» респу-блика чемпионон.

Авторнун фотолары.

Литература болгаш амыдырал

АНЫЯКТАРНЫҢ ЖУРНАЛЫ

«Юность» (тиражи 2.335 муң экземпляр) — совет аныктарда эң центерей журналдарын бирөөсү. ПМА-ның корр. ол журналдың корр. редактору Василий Андреев-биле шүлүктү Андрей Демсентьев беседалаш-кан.

— Журналдың уганымын-ның харымда турар кол редактор болгаш енаер. Ажы-лымада кол чүүл чүү деп санаар силер?

— Бо үеде аныктарын со-нуургалды турар бүгү айты-рыларын чыгарды — шак ыдыг дөшөлгө журнал турар деп ыдыг күзүл-биле ажал-даар ужуруг бис. «Юность» журналды чыгыш ап турар-ларын саны көвүдө турары ол согулганы күсөдүш тур-рар бис дээрине бисти бу-зөөдөн турар.

Журналдың чырыкче үнү-шүлүгүнүн 27 чылдарын дүргүзүлдө оң литератур-аг жаздыры билгилит, шымак, бедик тура-соруукту кижиге чедир өскөн. Амыдыралды ийи үлдүгөн айтырларың долаан көдөр, оларын пар-тайжы өзү-биле чыгарды, шалынты оладалааны күсө-дөдүгө совет аныктарын кижиге ажалдап бүгү талам көрүдөр — бистин редакция коллегиянын согулганы ыдыг. Журналдың кол кичөөгөйи угулдарын кижиге ажалдап бүгү талам көрүдөр — бистин редакция коллегиянын согулганы ыдыг. Журналдың кол кичөөгөйи угулдарын кижиге ажалдап бүгү талам көрүдөр — бистин редакция коллегиянын согулганы ыдыг.

Бистин ажалымстың прак-тиказы-даа, ап турар чага-ларым-даа оолдар болгаш кыстарын политиктиг амы-дыралга, хей-ниги ажал-даарга сонуургалынын ту-гайын херечилеп турар. Тай-былгы дамдаларынын, кижиге төлөөлөдүн дайынны айымал-халымдап чарып алырнын талазы-биле чору-дун турар ажалдаа анык-тар өдөкөйлиг кижипи тур-рар бис.

— Журналдык автор талазы-биле составы кан-дыг? Аныктарга чүгө аны-ктар бижип турар бе?

— Анык-даа, пады-ханы дош берген-даа авторлар бисе бижип турар. Бис авторларым-даа бугурур, иде-гөр бис. Ыңчанган маргы-лаалыг айтырлар көдүргөн матеиалдары-даа парлап-тар бис, олар база ажалыг болур чүгө.

Журналдың тургустууну келгенден бээр авторлар-ым шийлтиген коллектив-бисте тургустунган. Шүлүктө-лө — Андрей Вознесенский, Роберт Рождественский, Евге-ний Евтушенко, Белла Ахма-тулина, Игорь Шкляревский, Рамма Казакова; проза чо-гаалчылары Анатолий Алек-сандров, Борис Васильев, Влади-мир Амлинский, Сергей Есенин, Владислав Титов, анык ли-тераторлар оларга хамаарыч.

— Кол кичөөгөйи кайнар улагулдарын турар сядер: шү-лүктө бе азы проза чогаалы-че бе?

— Шүлүк чогаалынын та-лазы-биле шору чедикши-ниг бис. А проза чогаалынын талазы-биле айтыр арай парин. Аныктар үрмек те-малар шийип ап турар. Ол «орукту болдурума күзөткөй. Оларны улуг-улуг айтырлар, улуг-улуг херектер сонуурга-дыр ужуруг. Журналга пар-латтынар проза чогаалынын кол оруу ол болгай.

— Чогаалчы болгаш жур-налист, аларыкан «Езулук кижиге дугайында тоожуну» автор Борис Полевой «Юность» журналы хей чылдарда ха-лаа чок удуруткүзү чоран болгай. Амыдыралынын со-гулганын оң ажалдаан. Оон кымыл турганы кол ажалдаачын узамчылап турар сядер бе?

— Тургустунган эки чак-чылдарын кайып соксадир ийик бис. Ыңчалза-даа амы-

дырал чангыс черге турар эвес, мыңаган чамдык өскө-дөдө тургустунар алаар. Ылаңгыл шийлтиел-политик-тиг айтырлар талазы-биле чогаалче кичөөгөйи ула-дырып, «Делегей амыдыралы» деп рубриказы ажалган бис. Аныктарын чүгө бистин чүтүстүстө аңгыда, кижиге тө-лөөлөдүн мурунда турар айтырларга сонуургалы ула-тыкан. Авторларым-даа база келешкен. Юрий Бондарев, Чингиз Айтматов, Юрий На-гилин шакша билдиргич чо-гаалчылар чоктаа чаа бисте немешкен.

— «Юность» — анык та-лантыларын кижиге ажалдап. Делегейге сүргөдү А. Возне-сенский, Р. Рождественский, кымыл чогаалчылар ажалыг ол журналдан эгелесн болгай. Эгелен чоруур чогаалчылар-биле бо хүнерде жуон? кан-чаар ажалдап турармы?

— Эгелен чоруурларын чогаалчылар-биле номерин чы-ла бир удаа үндүрү турган болзүвүс. Ам оларын чо-гаалдарын журналдын үндү-рүлгө бугуругө паллап турар бис. Аныктар-биле ажалдап турар тускай кил-диз бисте бар. Анаа тускай дузаны чедирип турар. Эң эки чогаалдарын Борис Полевой аттыг шаңчалга кирип турар бис.

— «Юность» журналдың ре-дакциясы Тюмень — Уренгой — Нижнеартеков аразынын де-мир-орунун тудугулары-биле пагдан бээр найралда-жыл келген болгай. Ол ду-гайын чугалап көрүнерем.

— Ол ажал оон-даа кал-барган. Богдарынын «Со-фийские новости» журнал-биле кады Сибирянын ыш-улетүр комплексинге тур-тага бажынааны тудуп ту-рар тресте шөффе алган бис. Чогаалчы Александр Фале-евтиг муз-ийи Ираклы Чөөн чүктүн Чугуека суурга тур-гузарында дуалажып тур бис. Сибирь чурттуларга улуг дузаны бистин литераторлар чедирип турар. Ыңчанган чаа шаңчалдарын бирөөсү «Юность» журналга турса-ла-дыч адааны таварыг эвес.

КҮЗЕНЧИГ ААЛЧЫЛАР

Бай-Тайга районун Кул-тура бажыныг чамдыга «Аялга» агиткультир-гада районун көдө ажал-аңгы ишчилерини доктаамал ажал-чымы. Ол агиткультир-гада културанын хоочу ажал-дакчымы бот-тыныгыр композитор, районун улусчу те-атрынын режиссеры Базыр-оол Чүдүм-Сюрюн удурут-турар. Олар солун програм-малары концерттерин белет-көзүп, «Бай-Тай» сохотун туралыг. Даштыг-Тейге, «Тээли» сохотун Эдер-Куй, Шат хойку бригадаларына баргылаан. Олар малчыны-ге комплексиг үшүшүк-перден черле чыда калбас-тар.

Агиткультир-гадагы кон-церт программасы үргүзү-чаартынып турар. Ыры, шу-лук, таным, музыкалыг по-мерлер, кыска шоодугалы көдө амыдырал-чурталга теманыга дүшүрү кирип, солун лекция, беседаларын помчул, малчыларын ажал-амыдыралыга дуала-жып, бригада төнтерини кы-зыл-булуңуларын дерин, ду-алажып берип турар.

Концерт программасында В. Херещантыг тыва нацио-нал хогжүм херекселеринге күсөткен номерлерин, ак-токул чолаачыны М. Маалды-рык шоодугу көргүзүлгөн. С. Монгуштул анын чараш тапшылары, С. Марий-оолду ырыларын көрүчүлөр олаа сонуургаар.

Оон аңгыда улусчу теат-рын бот-тыныгыр артистери тыва болгаш акы-дуума совет чогаалчыларын шийлери белеткен тургузуп, чуртакчы чоңа көргүзүп турарлар.

Чоктаа чаа олар «Комедия келжээ-дир» каттыржынар! — деп тускай програм-малар районун бүгү чуртта-кчыг сууруларын көзөдөн. Ол программалар дастан дра-матург Габий Назаровтун «Ынакшыл дөргө картошка эвес» болгаш «Козалар» деп комедиялары программалар кирип турар. «Ынакшыл дөргө картошка эвес» деп комедияда амы үениг негел-дизинг дүшүп теманы көргүзүп, аргачылар болгаш чалгааларын сойлаап турар. Ук шилде чалга болгаш аргачы Тайгынтин ролон Базыр-оол Чүдүм-Сюрюн кончү эки ойнап турар. Ол ишкан Тайгынтин шын ору-че киреринге дуалаан анык кыстар Мария болгаш Кур-сум оларын эки мээ-шнар-лы Надежда Монгуш, Лю-бовь Чүдүм, чолаачы Шах-палы — Борис Кандаан олар чедикшиг ойнашар.

«Козалар» деп комедияда амы үениг амыдырал-чурт-талгазына хамаарышкан чагайжылыг болгаш туду-суур талазы-биле чедикши-нерин база анаа удуражыл-канын эртинг артымыкына-ры көргүскөн. Ында кол ролдарын Сат Марий-оол, Монгуш Маалдыр чедикшиг ойнашар.

Тээлинин улусчу театры болгаш «Аялга» аттыг агит-культир-гада ам убук драматург Рахимовтун «Кара дуурай» деп чалгыс көже-те комедияны белеткен тур-гускап, чаа концерт про-граммалары район деви-сээр эрпип, кезирин план-нап турар.

И. СЕДИП-ООЛ.

Х. АРАПДОЛДҮН «Чаптанчыг чаш хураганнар» деп фототюду.

ЧАРЛАДАР

№ 9 магазин апрель 15-ге кат-жонктарын болгаш по-лааларын-даа хандыкмы са-дарынын калбак делегезини орттирер.

Делегей үезинде хандылар-ны канчаар дүш-чеге ажал-лаарынын болгаш оларын ом-тап — шынаарынын дуга-йында эчкинин таймыгыры база болур.

Делтирлиг садыгашкып-га келерин чалап тур бис.

КЫЗЫЛДЫН АЫШ-ЧЕМ САДЫП.

Тыва АССР-ниң Харылаа-ын бугурулгө-техниктиг эр-гелди дараазында специа-листери ажалче чалап турар: ПСППД (дамчылар чүзүл-дөр) белекчип чымы пүктү) опера-тор, почта харылаазынын инженерин, кол эзереттик, ра-дио болгаш телевидение бо-луууну улуг инженерин, калы-тал тудууну улуг бугула-тыг, электрон харылаазынын инженерлери болгаш электрон механиктер. УПУ-нун (башка-

рыдганын бедир пунктуу) диспетчер, КПК-нын началь-ныг. Ол ымакш Тоора-Хем-нин харылаа бедиринге улуг (кол бугулагыр аргалыг) бугулагыр база херектелтинип турар (квартира-биле ханды-лар).

Айтырыг тургузаа адрес: Кызыл хоорай, Кочетов ку-лумчузуну № 53 бажын, рес-публичанын харылаазын бугу-лгө-техниктиг эргелес. Тел. № 2-48-12.

Кымылдың 35-чи ХПУ-зунун Олег Лама-Соснович Монгуш-тун алынга 1971 чылда тымыкымы № 1522 3-ку разрядтын дашчынын аттестады чиктенин барымдалаан, ону күш чок деп санаар.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

АПРЕЛЬ 14-ТЕ

БИРЧ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

8.00 — «Уе», 8.40 — «Эртенги бажыныга», 8.55 — «Совет Эм-ленини Маалдыры СССР-ниң ужуруту-космонавтыгы В. В. Аносов-биле шолочыларын ужуражылгыны», 9.40 — «Ах-хам», 10.55 — «Теректиг че-рле филм», концерт, 11.25 — «Телемөдөлөр», 11.30 — 15.20 — «Чалар», 15.20 — «Телемөдөлөр», 15.40 — Документалдыг теле-филм, 16.00 — Концерт, 16.30 — «Шолохов — «Ожогм Дов», 17.15 — «Миллионнарны де-

пинчи универстити». Көдө-гө коллективтиг керээ, 18.15 — Чугуу саында-ла-хун», 18.30 — «Бөгү дөшөгөй», 18.45 — «Кижиге болгаш хойуу», 19.15 — «Фучболга ийн чурттуң ук-паржыкчыны Швейцария биле СССР-ниң пиллинек ко-мандалары», 20.45 — 21.00 — «Чал-сар», 21.00 — «Уе», 21.35 — Концерт, 23.05 — 23.25 — «Бөгү дөшөгөй».

ИЙГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

12.00 — Испан дил, 12.35 — В. И. Ленин Л. Н. Толстой дугайында, 9-ку класс, 13.05 — Авам шолочы, 13.35 — «Эртен-таймыгырыг филм», «Улуг

парадокс», 13.55 — СССР-ниң улусчун бажымы Ю. Н. Чер-пенковун дугайында теле-оцер, 14.25 — «Подражни» деп уран-чечен филм, 15.55 — Телемөдөлөр, 16.00 — 18.00 — Чалсар.

КЫЗЫЛДАН

18.00 — «Тамчытыг», 18.10 — «Отчуган», 18.40 — Теле-мөдөлөр, 18.50 — «Социали-стик чарышты хун дөшөгөй», 19.20 — Документалдыг филм, 19.40 — Телемөдөлөр, 19.55 — Чалсарлар.

МОСКВАДАН

20.00 — «Тамчытыг уду-лар, чаштар!», 20.15 — «Эн-пүктерини арым-ууру», 21.00 — «Уе», 21.35 — 22.45 — Уран-чечен телефилм: «Ынакшыл-нын клереткени».

АГААР

Республикага шокор бузу-таар, хар чагбас. Согу-ба-рымы чук уганымышынныг

Редактор В. С. ШАРАВИН.

КИНО

АПРЕЛЬ 14-ТЕ

«НАЙЫРАЛ»: «Дива» 9.30, 11.30, 13.30, 16.40, 18.40, 21.00. «Нурек без легенды» 15.30. «ПИОНЕР»: «Колыбельная для брата» 9.30, 11.00, 13.30 киножуб «Всегда готов!» 15.00 «Самозванцы поневоле» 17.10, 20.00 шактарда.

«ВОСТОК»: «Белые волки» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Здесь тебя не встретит рай» 11.00 «Не было печали» 14.00, 15.00, 17.40, 19.30 шактарда.

«ЕННЕСЕИ»: «Языческая ма-донна» 18.30, 20.30 шактарда.

Редакцияның адреси: